

27. 7. 2020

ID: 111515

Insolvence a započtení pohledávky

Insolvenční správce (jako osoba s dispozičním oprávněním ve smyslu § 229 odst. 3 písm. c/ insolvenčního zákona) nemůže započíst pohledávku věřitele za majetkovou podstatou (§ 168 insolvenčního zákona) již proto, že jde o pohledávku, která se nepřihlašuje do insolvenčního řízení. Nepřípustnost započtení takové pohledávky se odvíjí od nemožnosti splnit podmínku uvedenou v § 140 odst. 3 písm. a/ insolvenčního zákona.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 Cdo 5570/2017-253, ze dne 31.3.2020)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce SPRÁVA s. r. o., se sídlem v P., zastoupeného Mgr. J.W., advokátem, se sídlem v P., proti žalovanému 1. správcovská a konkurzní v. o. s., se sídlem v P., jako insolvenčnímu správci dlužníka Centrum Dolní Břežany, s. r. o., zastoupenému JUDr. R.K., advokátem, se sídlem v P., za účasti České spořitelny, a. s., se sídlem v P., jako vedlejšího účastníka na straně žalovaného, zastoupeného Mgr. J.T., advokátem, se sídlem v P., o zaplacení částky 451 476 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Pardubicích pod sp. zn. 108 C 10/2016, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích ze dne 20. června 2017, č. j. 22 Co 50/2017-218, tak, že dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích ze dne 20. června 2017, č. j. 22 Co 50/2017-218, se odmítá v rozsahu, v němž směřuje proti třetímu výroku, kterým odvolací soud změnil rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ze dne 26. října 2016, č. j. 108 C 10/2016-130, v bodě II. výroku o nákladech řízení, jakož i v rozsahu, v němž směřuje proti pátému výroku o nákladech odvolacího řízení; ve zbytku se dovolání zamítá.

Z odůvodnění:

Rozsudkem ze dne 26. října 2016, č. j. 108 C 10/2016-130, Okresní soud v Pardubicích:

1/ Uložil žalovanému (1. správcovská a konkurzní v. o. s., jako insolvenčnímu správci dlužníka Centrum Dolní Břežany, s. r. o.) zaplatit žalobci (SPRÁVA s. r. o.) částku 451 476 Kč se zákonným úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 40 076 Kč od 16. prosince 2015 do zaplacení, z částky 102 850 Kč od 20. ledna 2016 do zaplacení, z částky 102 850 Kč od 16. února 2016 do zaplacení a z částky 102 850 Kč od 16. března 2016 do zaplacení, do 15 dnů od právní moci rozsudku (bod I. výroku).

2/ Uložil žalovanému zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 57 512,68 Kč, do 15 dnů od právní moci rozsudku, k rukám jeho zástupce (bod II. výroku).

Soud prvního stupně vyšel při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku zejména z toho, že:

1/ Dne 1. ledna 2013 uzavřeli dlužník a žalobce smlouvu o poskytnutí služeb a dohodu o vykonání práce, na základě níž žalobce vykonával pro dlužníka zajištění účetnictví, ekonomického servisu, daňových konzultací, dále veškeré povinnosti spojené s výkonem registrace, zpracování rozhodnutí orgánu společnosti, smluv a jiných dokumentů v rámci obchodních vztahů a správu nemovitostí ve vlastnictví dlužníka a spolupráci se společenstvím vlastníků jednotek dle článku 3 bodu 3. 2 smlouvy (dále jen „smlouva o službách“). Za činnost (specifikovanou v příloze č. 1) byla dohodnuta paušální měsíční odměna 85 000 Kč. V dodatku z 1. října 2014 bylo sjednáno, že žalobci bude odměna uhrazena na základě faktury, kterou vystaví do 15 dnů po skončení každého kalendářního měsíce a

splatnost faktury bude 14 dní.

2/ Vyhláškou zveřejněnou v insolvenčním rejstříku 26. listopadu 2012 oznámil Krajský soud v Ústí nad Labem (dále též jen „insolvenční soud“) zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka. Věřitel Česká spořitelna, a. s. (dále jen „ČS“) přistoupil do insolvenčního řízení insolvenčním návrhem ze dne 21. února 2013, jehož součástí byl i návrh na povolení reorganizace. Návrh na povolení reorganizace však nespecifikoval konkrétní způsob provedení reorganizace.

3/ Nájemné nebo služby spojené s užíváním nebytových prostor v obci Dolní Břežany dlužník vyúčtoval žalobci fakturou č. FV130117, splatnou 15. února 2013, částkou 16 160 Kč, fakturou č. FV130118, splatnou 15. února 2013, částkou 40 322 Kč, fakturou č. FV130159, splatnou 18. března 2013, částkou 16 160 Kč, fakturou č. FV130160, splatnou 18. března 2013, částkou 6 292 Kč, fakturou č. FV130161, splatnou 18. března 2013, částkou 40 322 Kč, fakturou č. FV130214, splatnou 16. dubna 2013, částkou 6 292 Kč, fakturou č. FV130240, splatnou 16. dubna 2013, částkou 16 160 Kč, fakturou č. FV130241, splatnou 16. dubna 2013, částkou 40 322 Kč, fakturou č. FV130315, splatnou 16. května 2013, částkou 16 160 Kč, fakturou č. FV130316, splatnou 16. května 2013, částkou 40 322 Kč, fakturou č. FV130317, splatnou 16. května 2013, částkou 6 292 Kč, fakturou č. FV130339, splatnou 17. června 2013, částkou 6 292 Kč, fakturou č. FV130375, splatnou 17. června 2013, částkou 16 160 Kč a fakturou č. FV130376, splatnou 17. června 2013, částkou 40 322 Kč.

4/ Usnesením ze dne 3. prosince 2015, č. j. KSPH 35 INS 29389/2012-A-193, insolvenční soud zjistil úpadek dlužníka a usnesením ze dne 17. prosince 2015, č. j. KSPH 35 INS 29389/2012-B-96, nařídil předběžné opatření, na základě kterého mohl dlužník nakládat s veškerými peněžními prostředky na účtech po předchozím souhlasu insolvenčního správce. Usnesením ze dne 1. března 2016, č. j. KSPH 35 INS 29389/2012 B-150, insolvenční soud prohlásil na majetek dlužníka konkurs a vzal na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení reorganizace, které ČS učinil podáním z 25. února 2016.

5/ Na částku 102 850 Kč včetně daně z přidané hodnoty (měsíční odměnu dle smlouvy o činnosti) žalobce vystavil dlužníku fakturu č. 10150335, splatnou 15. prosince 2015, fakturu č. 10150356, splatnou 19. ledna 2016, fakturu č. 10160035, splatnou 15. února 2016, fakturu č. 10160074, splatnou 15. března 2016 a fakturu č. 10160105, splatnou 15. dubna 2016.

6/ Dopisem z 12. ledna 2016 žalobce vyzval žalovaného ke schválení úhrady jeho pohledávek za dlužníkem (za listopad 2015 ve výši 40 076 Kč a za prosinec 2015 ve výši 102 850 Kč), které vznikly po rozhodnutí o úpadku. Dopisem z 31. března 2016 žalobce vyzval žalovaného k úhradě částky 451 476 Kč, s tím, že jde o pohledávky splatné k 31. březnu 2016.

Na tomto základě soud prvního stupně - cituje ustanovení § 203 odst. 1, 3, 4, § 324 odst. 3 a § 327 odst. 1 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) - uzavřel, že žalobce a dlužník uzavřeli dne 1. ledna 2013 určitou, jasnou a srozumitelnou smlouvu, na jejímž základě byl žalobce povinen vykonávat činnosti, služby a práce pro dlužníka. Odměna za tuto činnost byla stanovena v částce 85 000 Kč měsíčně bez daně z přidané hodnoty. Podle dodatku č. 1 ze dne 1. října 2014 byla odměna hrazena na základě faktury vystavené do 15. dne po skončení každého kalendářního měsíce, se splatností 14 dní. Dodatkem č. 2 ze dne 12. listopadu 2015 byla „platnost“ smlouvy prodloužena do 31. prosince 2016. Žalobce vykonával pro dlužníka správu majetkové podstaty ve smyslu § 230 odst. 1 písm. a/ - c/ insolvenčního zákona a pohledávku uplatnil v souladu s § 203 odst. 1 insolvenčního zákona podáním z 12. ledna 2016 a 31. března 2016.

Dále dospěl soud prvního stupně k závěru, že pohledávka žalobce ve výši 40 076 Kč na odměně za listopad 2015 je pohledávkou za majetkovou podstatou, neboť dle dodatku č. 2 ze dne 12. listopadu 2015 se stala splatnou až 15. prosince 2015, tedy nárok na plnění vznikl až po rozhodnutí o úpadku. K provedeným zápočtům pohledávek žalobce na odměně ze smlouvy o činnosti proti pohledávkám dlužníka na nájemném soud prvního stupně uvedl, že od počátku roku 2013 do listopadu 2015 bylo započteno vždy platným právním jednáním.

Návrh na povolení reorganizace podaný ČS vyhodnotil soud prvního stupně jako vadný a s ohledem

na okolnosti věci (jeho nedoplnění přes výzvu insolvenčního soudu a zpětvzetí po třech letech od jeho podání) jako zjevně účelový. Proto nemohl vyvolat účinek spočívající v zákazu započtení vzájemných pohledávek žalobce (věřitele) a dlužníka. Soud prvního stupně vyložil účel § 324 odst. 3 a § 327 odst. 1 insolvenčního zákona a dovedl, že účinky spojené s rozhodnutím insolvenčního soudu o vzetí na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení reorganizace nastaly „ex tunc“. Uzavřel, že započtení jednostranným úkonem žalovaného v rámci tohoto soudního řízení je vyloučeno, když započtení brání § 140 odst. 2 a odst. 3 insolvenčního zákona.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích rozsudkem ze dne 20. června 2017, č. j. 22 Co 50/2017-218:

1/ Potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v bodě I. výroku, pokud jím byla žalovanému uložena povinnost zaplatit žalobci částku 411 400 Kč, ve znění, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku 411 400 Kč z majetkové podstaty dlužníka, do 15 dnů od právní moci rozsudku (první výrok).

2/ Změnil rozsudek soudu prvního stupně v bodě I. výroku, pokud jím bylo žalovanému uloženo zaplatit žalobci částku 40 076 Kč se zákonným úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 40 076 Kč od 16. prosince 2015 do zaplacení, z částky 102 850 Kč od 20. ledna 2016 do zaplacení, z částky 102 850 Kč od 16. února 2016 do zaplacení a z částky 102 850 Kč od 16. března 2016 do zaplacení, tak, že žalobu zamítl (druhý výrok).

3/ Změnil rozsudek soudu prvního stupně v bodě II. výroku tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 46 010 Kč z majetkové podstaty dlužníka, do 3 dnů od právní moci rozsudku, k rukám jeho zástupce (třetí výrok).

4/ Rozhodl, že účast ČS jako vedlejšího účastníka na straně žalovaného je přípustná (čtvrtý výrok).

5/ Určil, že žalovaný a vedlejší účastník na straně žalovaného jsou povinni rovným dílem zaplatit žalobci na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 10 106 Kč, a to žalovaný z majetkové podstaty dlužníka, k rukám zástupce žalobce, do 3 dnů od právní moci rozsudku (pátý výrok).

Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a dodal, že zjištěný skutkový stav věci žádný z účastníků nerozporoval. Odvolací soud souhlasil se soudem prvního stupně v tom, že vznikla-li žalovaná pohledávka po rozhodnutí o úpadku dlužníka, jde o pohledávku za majetkovou podstatou a žalobce je podle § 203 odst. 1 insolvenčního zákona oprávněn domáhat se jejího uspokojení po žalovaném jako insolvenčním správci v řízení, jež není incidenčním sporem. Přisvědčil soudu prvního stupně, že smlouva uzavřená mezi žalobcem a dlužníkem dne 1. ledna 2013 je určitá, jasná a srozumitelná a že na jejím základě žalobce od listopadu 2015 do března 2016 řádně vykonával pro dlužníka činnosti při sjednané správě majetku dlužníka. Žalobci proto vzniklo právo na zaplacení sjednané paušální měsíční odměny ve výši 102 850 Kč. Žalované pohledávky v celkové výši 411 400 Kč jsou (s ohledem na jejich vznik v době po rozhodnutí o úpadku dlužníka) pohledávkami za majetkovou podstatou.

Odvolací soud shledal důvodnou námitku žalovaného, že pohledávka ve výši 40 076 Kč není pohledávkou za majetkovou podstatou, když vznikla v listopadu 2015. Jde o úhradu za provedení sjednané činnosti v listopadu 2015 a je třeba odlišovat vznik pohledávky jako práva na zaplacení sjednané paušální úhrady od její splatnosti. Dle smlouvy o činnosti vzniklo žalobci právo na zaplacení paušální náhrady za listopad 2015 při provedení činností na konci tohoto měsíce, tedy v době před rozhodnutím o úpadku dlužníka. Odvolací soud přisvědčil žalovanému, že žaloba je nedůvodná v části požadovaného příslušenství. Odkazuje na § 170 písm. b/ insolvenčního zákona odvolací soud uzavřel, že žalobce se nemůže úspěšně domoci zaplacení úroků z prodlení z jinak důvodně žalovaných pohledávek za majetkovou podstatou dlužníka, jejichž splatnost nastala po rozhodnutí o úpadku dlužníka (po 3. prosinci 2015).

Odvolací soud uvedl, že spor byl veden o to, zda k zániku žalovaných pohledávek za majetkovou podstatou došlo započtením vzájemných pohledávek, které učinil žalovaný jednostranným úkonem (podáním z 12. července 2016) v řízení před soudem prvního stupně. Odvolací soud (na rozdíl od

soudu prvního stupně) nejprve dovedl, že od zveřejnění návrhu ČS na povolení reorganizace v insolvenčním rejstříku (dne 25. února 2013) zakazovala úprava § 324 odst. 3 a § 327 odst. 1 insolvenčního zákona započtení vzájemných pohledávek žalobce jako věřitele a dlužníka. Návrh na povolení reorganizace vyvolal od jeho zveřejnění v insolvenčním rejstříku účinky podle § 324 odst. 3 insolvenčního zákona, které trvaly ve smyslu § 327 odst. 1 insolvenčního zákona do právní moci rozhodnutí, jímž insolvenční soud vzal na vědomí zpětvzetí tohoto návrhu. K tomu odvolací soud odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2016, sp. zn. 29 Cdo 1430/2014, uveřejněný pod číslem 63/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 63/2018“) [který je - stejně jako další níže zmíněná rozhodnutí Nejvyššího soudu - dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu]. Uzavřel, že od 25. února 2013 do listopadu 2015 nemohlo dojít k platnému započtení vzájemných pohledávek žalobce a dlužníka, a to ani jednostranným ani dvoustranným právním jednáním. Podle odvolacího soudu nemohlo k platnému započtení vzájemných pohledávek dojít ani jednostranným započtením vzájemných pohledávek dlužníka, které učinil žalovaný. Takové započtení je ve smyslu § 41 odst. 3 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), hmotněprávním jednáním, které je nepřípustné a pro rozpor s § 1 a § 244 a násl. insolvenčního zákona neplatné, což plyne zejména z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2015, sp. zn. 23 Cdo 1128/2013 a rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 15. prosince 2011, sp. zn. 44 Af 13/2011. Jelikož žalovaný učinil jednostranné započtení poté, co ke dni 1. března 2016 nastaly účinky prohlášení konkursu na majetek dlužníka, není toto započtení platným právním jednáním a k zániku žalovaných pohledávek nedošlo.

Výslovně proti prvnímu, třetímu a pátému výroku rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 o. s. ř. tak, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena anebo má být dovolacím soudem posouzena jinak. Konkrétně jde o otázku, zda insolvenční správce může po prohlášení konkursu započíst pohledávku věřitele za majetkovou podstatou oproti pohledávce dlužníka vůči tomuto věřiteli. Odvolacímu soudu vytýká dovolatel nesprávné právní posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.) a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek odvolacího soudu v dovoláním napadených výrociích a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolatel namítá, že závěry odvolacího soudu jsou rozporné, když na jedné straně považuje „splnění pohledávky žalobce v plné výši prostřednictvím zápočtu“ za nepřípustné zvýhodnění žalobce proti ostatním věřitelům a na druhou stranu prvním výrokiem rozsudku dovolateli přikazuje uhradit pohledávku žalobce v plné výši. Uhrazením žalované pohledávky dojde ke snížení majetkové podstaty dlužníka sloužící k uspokojení všech věřitelů, přičemž pohledávka dovolatele vůči žalobci zůstane neuhrazena a bude muset být vymáhána soudně, čímž vzniknou majetkové podstatě náklady, které by při započtení nevznikly. Dále dovolatel tvrdí, že odvolacím soudem citovaná judikatura není v dané věci přiléhavá. Uzavírá, že započtení vzájemných pohledávek podle § 1982 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), je legitimním způsobem splnění pohledávky, který insolvenční správce může využít při uspokojování pohledávek za majetkovou podstatou dle § 168 odst. 3 insolvenčního zákona. Podle dovolatele žalovaná pohledávka zanikla dne 12. července 2016.

Žalobce ve vyjádření k dovolání shrnuje, že započtení v konkursu nebylo možné s ohledem na § 140 odst. 2 a 3 insolvenčního zákona, a navrhuje dovolání odmítnout, případně zamítnout.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 29. září 2017) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Dovoláním napadenými výroky rozhodnutí odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v

bodů I. výroku, kterým byla dovolateli (žalovanému) uložena povinnost zaplatit žalobci částku 411 400 Kč z majetkové podstaty dlužníka (první výrok), a rozhodl o nákladech řízení (třetí a pátý výrok).

Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání.

K dovolání proti nákladovým výrokům.

Přestože dovolatel napadá rozsudek odvolacího soudu i ve výrocích o nákladech řízení, ve vztahu k nákladovým výrokům (třetímu a pátému výroku) neobsahuje dovolání žádnou argumentaci. Dovolatel nijak nezpochybnuje závěry, které vedly odvolací soud k rozhodnutí o nákladech řízení před soudy obou stupňů.

Nadto dovolatel ve vztahu k těmto výrokům nijak nevymezuje přípustnost dovolání.

Podle § 241a odst. 2 o. s. ř. přitom platí, že obligatorní náležitostí dovolání je požadavek, aby dovolatel v dovolání uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř. (jako v této věci), je dovolatel povinen v dovolání vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné, přičemž k projednání dovolání nepostačuje pouhá citace textu § 237 o. s. ř. (či jeho části).

K vymezení přípustnosti dovolání srov. především usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod číslem 4/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek. Srov. ostatně též stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 28. listopadu 2017, sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16.

Údaj o tom, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání ve vztahu k výrokům, jimiž odvolací soud rozhodl o nákladech řízení, se z dovolání (posuzováno podle jeho obsahu) nepodává.

Nejvyšší soud proto dovolání v této části odmítl podle § 243c odst. 1 věty první o. s. ř., neboť neobsahuje vymezení toho, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 241a odst. 2 o. s. ř.), a v dovolacím řízení v této části pro tuto vadu nelze pokračovat.

K dovolání proti prvnímu výroku rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé.

Dovolání v dané věci je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení dovoláním předestřené otázky jde o věc beze zbytku neřešenou.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právní otázky vymezené dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, z něž vyšly soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Pro řešení dovolatelem předložené otázky jsou podstatná zjištění odvolacího soudu, podle nichž insolvenční soud usnesením ze dne 3. prosince 2015 zjistil úpadek dlužníka a žalovaného ustanovil

insolvenčním správcem dlužníka, usnesením ze dne 1. března 2016 prohlásil konkurs na majetek dlužníka a vzal na vědomí zpětvzetí návrhu ČS na povolení reorganizace, a dále zjištění, že žalovaný učinil podáním z 12. července 2016 jednostranný zápočet pohledávky žalobce za majetkovou podstatou z titulu odměny dle smlouvy o činnosti oproti pohledávce dlužníka za žalobcem na nájemném a úhradách za služby spojené s pronájmem nebytových prostor.

Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení občanského zákoníku a insolvenčního zákona:

§ 1982 o. z. (ve znění účinném od 1. ledna 2014)

(1) Dluží-li si strany vzájemně plnění stejného druhu, může každá z nich prohlásit vůči druhé straně, že svoji pohledávku započítává proti pohledávce druhé strany. K započtení lze přistoupit, jakmile straně vznikne právo požadovat uspokojení vlastní pohledávky a plnit svůj vlastní dluh.

(2) Započtením se obě pohledávky ruší v rozsahu, v jakém se vzájemně kryjí; nekryjí-li se zcela, započte se pohledávka obdobně jako při splnění. Tyto účinky nastávají k okamžiku, kdy se obě pohledávky staly způsobilými k započtení.

§ 140 insolvenčního zákona (ve znění účinném od 1. ledna 2014 do 31. května 2019)

(...)

(2) Započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele je po rozhodnutí o úpadku přípustné, jestliže zákonné podmínky tohoto započtení byly splněny před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku, není-li dále stanoveno jinak.

(3) Započtení podle odstavce 2 není přípustné, jestliže dlužníkům věřitel

a) se ohledně své započitatelné pohledávky nestal přihlášeným věřitelem, nebo

b) získal započitatelnou pohledávku neúčinným právním úkonem, nebo

c) v době nabytí započitatelné pohledávky věděl o dlužnickové úpadku, anebo

d) dosud neuhradil splatnou pohledávku dlužníka v rozsahu, v němž převyšuje započitatelnou pohledávku tohoto věřitele.

(4) Započtení podle odstavce 2 není rovněž přípustné v případech stanovených dále tímto zákonem nebo předběžným opatřením insolvenčního soudu.

Dovolateli je především třeba dát za pravdu v tom, že v projednávané věci se neprosadí závěry obsažené v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 1128/2013 (včetně v něm citované judikatury), jak dovodil odvolací soud. Jde totiž o závěry přijaté k výkladu zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“). Insolvenční zákon však opustil koncepci striktního zákazu započtení (obsaženého v § 14 odst. 1 písm. i/ ZKV) a prostřednictvím § 140 odst. 2 a 3 započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele připustil.

V R 63/2018 Nejvyšší soud při výkladu § 140 odst. 2 až 4 insolvenčního zákona vysvětlil, že ve fázi od podání insolvenčního návrhu do rozhodnutí, kterým se zjišťuje úpadek dlužníka, započtení zakázáno zásadně není (za dodržení § 111 insolvenčního zákona). Výjimku představuje doba, po kterou trvá moratorium (§ 122 odst. 3 insolvenčního zákona). Od účinnosti rozhodnutí o úpadku (jež nastává zveřejněním tohoto rozhodnutí v insolvenčním rejstříku, viz § 89 insolvenčního zákona) je započtení přípustné pouze za podmínek uvedených v § 140 odst. 2 až 4 insolvenčního zákona. I přes splnění podmínek uvedených v § 140 insolvenčního zákona může insolvenční soud zakázat započtení pohledávek předběžným opatřením (§ 82 odst. 3 písm. c/ insolvenčního zákona). Současně insolvenční zákon dává insolvenčnímu soudu možnost, aby předběžným opatřením naopak udělil souhlas se započtením vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele i v době, kdy je to zakázáno (§ 82 odst. 3 písm. a/ a b/ insolvenčního zákona).

Dále Nejvyšší soud v R 63/2018 dovodil, že insolvenční zákon neobsahuje v § 140 odst. 2 až 4 insolvenčního zákona zákaz započtení, ale toliko jeho omezení, jakož i to, že toto omezení nepočíná (až) rozhodnutím o prohlášení konkursu, ale již rozhodnutím o zjištění úpadku. Započtení pohledávek (lhostejno, zda jde o věřitele uplatňující svá práva přihláškou, věřitele s pohledávkami za majetkovou

podstatou či věřitele s pohledávkami postavenými na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, když zákon ohledně započítávání mezi těmito pohledávkami nerozlišuje) tak lze po dobu trvání účinků rozhodnutí o úpadku uskutečnit pouze za podmínek uvedených v § 140 odst. 2 až 4 insolvenčního zákona. U pohledávek za majetkovou podstatou (§ 168 insolvenčního zákona) a pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou (§ 169 insolvenčního zákona) bude vyplývat nepřipustnost započtení zpravidla již z nemožnosti dostát podmínce uvedené v § 140 odst. 3 písm. a/ insolvenčního zákona (tyto pohledávky nebudou přihlášeny do insolvenčního řízení).

K závěrům vysloveným v R 63/2018 se Nejvyšší soud přihlásil též v rozsudku ze dne 28. února 2017, sen. zn. 29 ICdo 12/2015, uveřejněném pod číslem 92/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a dále v rozsudku ze dne 31. října 2019, sp. zn. 29 Cdo 2144/2017.

V rozsudku sp. zn. 29 Cdo 2144/2017 Nejvyšší soud dodal, že při posouzení otázky započtení v poměrech založených insolvenčním zákonem je tedy nutno nejprve uvážit, zda k vzájemnému započtení pohledávek dlužníka a věřitele dochází v době před rozhodnutím o úpadku či (až) v době po rozhodnutí o úpadku. V době před rozhodnutím o úpadku není právo započíst vzájemné pohledávky dlužníka a věřitele dotčeno insolvenční úpravou [s výjimkou nařízení předběžného opatření (§ 82 odst. 3 písm. c/ insolvenčního zákona), vyhlášení moratoria (§ 122 odst. 3 insolvenčního zákona) a zveřejnění návrhu na povolení reorganizace (§ 324 odst. 3 insolvenčního zákona)]. V době po rozhodnutí o úpadku lze vzájemné pohledávky dlužníka a věřitele započíst pouze v případě, že budou splněny podmínky stanovené v § 140 odst. 2 a 3 insolvenčního zákona.

Z výše citované judikatury se podává, že insolvenční správce (jako osoba s dispozičním oprávněním ve smyslu § 229 odst. 3 písm. c/ insolvenčního zákona) nemůže započíst pohledávku věřitele za majetkovou podstatou (§ 168 insolvenčního zákona) již proto, že jde o pohledávku, která se nepřihlašuje do insolvenčního řízení. Nepřipustnost započtení takové pohledávky se odvíjí od nemožnosti splnit podmínku uvedenou v § 140 odst. 3 písm. a/ insolvenčního zákona.

Závěrem je třeba korigovat názor dovolatele, že započtení vzájemných pohledávek dle § 1982 o. z. je zcela legitimním splněním pohledávky. Započtení pohledávek totiž nelze považovat za „nějaký jiný“ způsob či formu plnění dluhu; jde o způsob zániku nesplněného závazku, při němž naopak dvojí plnění odpadá (povinnost plnit zaniká). K tomu srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2018, sen. zn. 29 ICdo 85/2017, uveřejněného pod číslem 116/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Budiž dodáno, že Nejvyšší soud je vázán uplatněným dovolacím důvodem, včetně jeho obsahového vymezení (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.) a z jiných než dovolatelem uplatněných důvodů napadené rozhodnutí přezkoumat nemůže (srov. shodně např. náleží Ústavního soudu ze dne 11. listopadu 2009, sp. zn. IV. ÚS 560/08, uveřejněný pod číslem 236/2009 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu); otázkou, zda předmětné pohledávky jsou co do svého pořadí pohledávkami za majetkovou podstatou, se proto Nejvyšší soud nezabýval; ostatně, řešení takové otázky je vyhrazeno incidenčnímu sporu dle § 203a insolvenčního zákona, nikoli předmětnému sporu.

Lze uzavřít, že v daných souvislostech odvolací soud nepochybil, pokud potvrdil první výrok rozsudku, jímž soud prvního stupně žalobě vyhověl v částce 411 400 Kč. Jelikož právní posouzení věci, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a které bylo dovoláním zpochybněno, je ve výsledku správné, Nejvyšší soud dovolání žalovaného zamítl jako nedůvodné podle § 243d písm. a/ o. s. ř.

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)